

Posudek oponentky bakalářské práce

Josef Rybenský. 2024. *Analýza kolapsu Islámské republiky Afghánistán v roce 2021 a ustavení Islámského emirátu Afghánistán*. 49 stran.

Josef Rybenský se ve své bakalářské práci věnuje příčinám kolapsu Islámské republiky Afghánistán prostřednictvím aplikace teorie konsociační demokracie Arenda Lijpharta. Zkoumá tedy primárně institucionálně politické aspekty, které vedly k tomuto kolapsu, a to zejména nedostatečnou legitimitu politického systému, jež byl v Afghánistánu ustaven v roce 2004. Hlavním cílem práce je „*vyjmenovat systémové a formální či neformální politické faktory, jež přispěly ke zhroucení státu*“ (s. 3). Metodologicky se jedná o disciplinovanou interpretativní případovou studii, jež využívá převážně kvalitativní analytický přístup.

Po obsahové stránce pozitivně hodnotím přehlednou a logicky vystavěnou strukturu práce a systematičnost autora při naplňování stanovených cílů. V první kapitole vysvětluje podstatu teorie konsocialismu se zaměřením na koncepci Arenda Lijpharta a nezapomíná ani na její kritiku a alternativní přístupy (teorie centripetalismu). Podrobněji zde představuje také metodologii. Následuje analytická část, jež by zasloužila nějaký konkrétnější název odpovídající jejímu obsahu. Autor zde nejprve rozebírá historicko-politický kontext vzniku a existence Afghánistánu s důrazem na roli vnějších aktérů a problémy, s nimiž se musel jako uměle vytvořený nárazníkový stát potýkat. Klíčová podkapitola pak analyzuje afghánský případ budování demokracie s využitím konsociačních prvků a příčiny neúspěchu tohoto procesu. Na tomto místě je třeba upozornit na jeden z hlavních limitů práce. Principy konsociační demokracie jsou těžko slučitelné s prezidencialismem, centralismem a neexistující tradicí spolupráce elit. Afghánská společnost je hluboce rozdělená a Afghánistán v podstatě nikdy nefungoval jako stát v pravém slova smyslu. Nelze opomíjet ani neustálé intervence ze strany vnějších aktérů, kteří mají v tomto geografickém prostoru své zájmy. Autor sám dochází k závěru, že konsociačních prvků v afghánském politickém systému mnoho není, a pokud vůbec, jedná se o jejich neformální podobu. Hovořit o „afghánském konsociačním modelu“ je tedy hodně diskutabilní a stejně tak i hledání kauzálních mechanismů na základě aplikace teorie konsocialismu. Odpovědět na výzkumnou otázku („*Jakým způsobem přispěl afghánský konsociační model, přijatý na základě Ústavy z roku 2004, ke kolapsu Islámské republiky Afghánistán?*“) je v podstatě nemožné, což je patrné i ze závěru práce.

Z formálního hlediska mám k práci jen několik drobnějších připomínek. Jazyková stránka práce je na velmi dobré úrovni a text je čtivý. Doporučila bych vždy uvádět příjmení autora v odkazech na zdroje (někde je uveden pouze rok vydání díla a strana). Seznam zkratk obsahuje pouze tři zkratky, byť se jich v práci vyskytuje více. Práce čerpá z dostatečného množství relevantních zdrojů. Jejich seznam by bylo vhodné rozdělit na literaturu a internetové zdroje.

Celkově považuji práci Josefa Rybenského za zdařilou případovou studii, která navzdory kritickým poznámkám uvedeným výše bezpochyby splňuje požadavky, jež jsou na tento typ prací kladeny.

Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě.

V Hradci Králové dne 13. května 2024

Lenka Špičanová